

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 13.

V Ljubljani, v soboto 28. marca 1903.

Letnik VIII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravištvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravištvo sta v Ljubljani Stari trg števil. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Odprto pismo

državnemu in deželnemu poslancu

c. kr. nadsvetniku extra statum

dr. Andreju Ferjančiču,

članu vodstva narodno (?) napredne stranke, načelniku kluba jugoslovanskih narodno (?) naprednih državnih poslancev,

v Mirnem dolu. P. Bled.
Gorenjsko.

Kakor je Vam znano, objavil je „Slovenec“ 18. t. m. pismo barona Schwegla, tikajoče se Vaše deželnozborske kandidature v volivnem okraju Kamnik-Tržič. V tem pismu se ekscele baron Schwegel sklicuje naravnost na Vas, da ste dali obljubo, da se tržiški pristaši Vaše stranke pri letošnjih občinskih volitvah ne udeležijo glasovanja. Celo pismo dela vtis, da je Vaša stranka stala glede tržiških volitev v deželno zbornico v živahnem kontaktu z vodstvom kranjske nemške in nemškutarske stranke, oziroma z baronom Schweglom.

Ekscelenca baron Schwegel naravnost piše, da se je poskrbelo (sc. od nemške strani), da je Murnik oficijelno odstopil in se je Vaša kandidatura za oficijelnega kandidata nar. napredne stranke proglasila.

Baron Schwegel v istem pismu trdi, da ste Vi nemške zahteve glede tržiških obč. volitev akceptirali kot „Gegenleistung“ za nemško podporo Vaše kandidature.

„Slovenski Narod“, glavno glasilo Vaše stranke in „Gorenjec“ z njim pišeta, da za to, kar piše g. baron Schwegel, ni odgovorno vodstvo nar. napredne stranke in da ni napredni stranki nič mar, kar piše o njenem stališču glede tržiških volitev baron Schwegel.

Glede tega se gospod poslanec gotovo ne strinjate s svojim glasilom. Ako bar. Schwegel piše, da je posredoval pri vodstvu

Vaše stranke, da je Murnik oficijelno odstopil in ste Vi bili nastavljeni za kandidata in se je podpora nemške stranke Vam zagotovila pod gotovimi znanimi pogoji, potem mora biti to, kar piše baron Schwegel, močno mar vodstvu stranke in Vam.

Glede tega pisma je le dvojno mogoče: Ali je baron Schwegel naravnost lagal in obrekoval Vašo stranko oziroma vodstvo, ko je zapisal omenjeno pogodbo glede Vaše volitve in tržiških občinskih volitev, ali če je resnica v pismu, potem pa piše „Narod“ in „Gorenjec“ ali namenoma neresnico, ali je pa lažljivo informiran.

Ne obračamo se na vodstvo, temveč obračamo se na Vas, gospod poslanec, da z lastno izjavo korenito pojasnite baron Schweglovo pismo, kajti dotika se direktno vaše osebe kot politika.

Razvoj tržiških občinskih volitev Vam bo znan in Vam najmarkantnejše točke tu navedemo.

Glasovanja v prvem razredu so se zdržali trije volivci, ki se slučajno prištevajo Vaši „napredni“ stranki in s tem preprečili, da nima novi občinski svet še slovenske večine. Ali je to samo „slučaj“ ali ni bržčas v zvezi z obljubo, z „Gegenleistung“ v bar. Schweglovo pismo?

Nadalje mislimo, da mora imeti vendar nekaj podlage stvar, da dopisnik iz Tržiča v „Grazer Tagblattu“ očita nekemu „schändlicher Wortbruch“ in tržiškim naprednjakom Meuterei (puntarstvo).

Vse to so dokazi, da je Schweglovo pismo bilo krivo, da so se Nemci drznili očitati vodstvu Vaše stranke „sramotno prelomitev dane besede“.

In to pismo, gospod dr. Ferjančič, imputira ravno Vam, da ste Vi obljubili neudeležitev pristašev stranke pri občinskih volitvah.

Zato pa stavimo Vam sledeča vprašanja:

1. Ali je baron Schwegel resnico poročal, ko Vas v navedenem pismu spravlja v dotiko s tržiškiimi volitvami?

2. Če so navedbe Schweglovega pisma resnične, kedaj mislite odložiti deželno-zborski mandat, ker so Nemci Vas volili pod vtisom

neke obljube, ki ni v soglasju s politično častjo slovenskega poslanca?

3. Če pa Vas Schweglovo pismo obrekuje, potem pa, kakšne korake mislite storiti, da dobite zadoščenja od ekscelece barona Schwegla?

Slovenski volivci, ki niso nikdar prodajali svojih glasov Nemcem.

Poročila iz mest in trgov.

Kranj. Nejevolja zaradi liberalnega izdajstva postaja vedno večja. Dolgo časa ljudje niso hoteli verjeti, da bi to mogoče bilo. Vsakdo si je mislil, da bode že Schwegel v svojem časniku, namreč v „Neue Freie Presse“, v katero rad dopisuje, dal izjavo, da ona kupčija re velja, da je pismo ponarejeno in da on s Ferjančičem ni imel nič dogovora glede Tržiča. Posebno so pa naši narodni meščani pričakovali od svojega poslanca dr. Ferjančiča, da si bo umil roke pred slovenskim svetom, ter očitno s podpisom in z mastnimi črkami razglasil, da on nikomur ni obljubil, da se radikalci pri prihodnjih občinskih volitvah v Tržiču glasovanja ne udeležijo, ako bi Nemci volili njega (Ferjančiča) v deželni zbor. A ne gane se Schwegel, ne gane se Ferjančič! Stvar je začela smrdeti še celo ožjim pristašem liberalne stranke. Mej mladino, ki ima še nekoliko narodnega ponosa in ki ne pozna kupčije z narodnimi svetinjami, je pa napravil oni dogodek globoko ogorčenje. Z vsjo živahnostjo temperamenta so te dni naši narodni radikalci s katoliškimi narodnjaki skupno dajali duška do dna užaljenemu srcu nad zvršenim izdajstvom, ko se je tudi iz liberalnih časnikov pokazalo, da je računati z gotovim dejstvom. „Slovenski Narod“ in „Gorenjec“ sta hotela kakor Judež zagovarjati izdajstvo, a to je narodno čuteče ljudi še huje speklo. „Gorenjec“ je hotel oprati vodstvo narodno napredne stranke. Pa kako! Z razprtimi črkami si upa trditi, da „zato, kar baron Schwegel komu piše,

Slovo — pevovodje.

(Napisal Iv. Balob).

Davkarski praktikant Gašper Muha je dobil dekret. Že dolgo ni vladalo med njim pa med gospodom davkarjem prijazno razmerje, ali, da bo tako hitro zapustil Gašper Muha svojo ljubo K., tega pa sam vendar ni mislil. Razumeti se nista mogla, namreč gospod davkar in gospod praktikant. Prvi je dolžil drugega, da je len in zaspan v pisarni, da prepozno zlasti ob ponedeljkih prihaja v pisarno, da mu je vse drugo prva skrb, pisarna pa zadnja, drugi je pa dolžil prvega, da je preveč siten, nervozen, natančen itd.

Torej Gašper Muha je dobil dekret. Z neko posebno resnobo mu je izročil gospod davkar pismo, v katerem je bilo naznanjeno, da je predstavljen daleč tje doli na Dolenjsko v Č. Kadar je imel gospod davkar svoja zlata očala na skrajnem koncu svojega častitljivega nosu, takrat se je v pisarni splošno sodilo, da je gospod šef slabe volje. Danes pa je bilo drugače. Očala so bila sicer na kritičnem mestu, toda Muha je bral v očeh svojega predstojnika vse kaj več kakor nevoljo, bral je neko tajno zadovoljnost, privoščljivost. In to je praktikanta v srce zabolelo.

Kajti on je bil za K. sila zaslužen mož. Pred njegovim prihodom je bilo v K. vse mrtvo. Nobenega življenja ni bilo, nobene zabave, nobenega petja, nobenega društva. Bog pa je dal gospodu Muhi izvanredno pevsko zmožnost. Pel je vse glasove, včasih tudi tenor. Komaj je on prišel v K., že je ustanovil pevsko društvo, kateremu je bilo ime „Škrjanček“. In ta „Škrjanček“ je prepeval ob vseh umestnih in neumestnih prilikah. Na vseh svetnikov dan, pri podoknicah, pri koncertih, zlasti pri nagrobnicah, če se je kdo v svoji oporoki spomnil domačega narodnega društva. „Škrjanček“ je imel vpisanih sicer 25 udov, toda navadno so javno nastopali samo štirje. Naj otmemo slovenski zgodovini imena teh štirih zaslužnih narodnih mož, ki so toliko storili v K. za probujo naše narodnosti. Ti so bili: Prvi naš Gašper Muha, drugi sodnijski sluga Ivan Martanca, tretji železnični poduradnik Jurij Tomažur in četrti občinski tajnik Frunkov Tomaž. Kadar so ti štirje zapeli, tedaj je vse potihnilo.

Ali sedaj je zadela društvo grozna usoda. Izgubiti so imeli svojega predsednika in učitelja. Naravno je bilo, da je vse mislilo, da bo sedaj „Škrjanček“ utihnil. Zato se je neka splošna

žalost polotila vseh in zato so sklenili, da se mora odhodnica gospoda predsednika dostojno proslaviti.

Samo tri dni so imeli časa. Deloma je bilo to gospodu praktikantu še ljubo, kajti te dni so ga obiskovali zaporedoma različni obrtniki, s katerimi je bil v zvezi, a ubogi gospod Gašper ni mogel vseh zadovoljiti, ker je preveč žrtvoval na narodni žrtvenik, deloma pa se mu je vendar zdelo, da je premalo časa, da bi se njegova odhodnica dostojno proslavila.

Prvo kar je bilo, je bilo to, da je gospod praktikant povabil k svoji valeti vse uradnike, gospoda sodnika, notarja in tudi gospoda davkarja, svojega predstojnika. Vsi so obljubili svojo udeležbo, ako jim bo le čas pripuščal. Gašper Muha je bil silno zadovoljen. Sedaj je še-le spoznal, koliko prijatelj je imel v K., prepričan je bil, da bo njegova izguba za K. naravnost nenadomestljiva.

Prišla je nedelja; zvečer se je imela vršiti valeta v posebni sobi gostilne „Pri kroni“. Cel popoldan je bil gospod Muha doma — zaklenjen. Kaj tudi ne! Gotovo bo kdo napil odhajajočemu predsedniku in zato se je treba pripraviti. Poiskal je torej Gregorčiča ter iskal primernih

ni odgovorno vodstvo narodno-napredne stranke.“ Da, v resnici, ko bi baron Schwegel komu pisal, da sta letošnjo zimo repa in krompir po kletih zmrznila, zato ni odgovorno vodstvo narodno-napredne stranke. Drugače pa je, če baron Schwegel piše o nečedni kupčiji, ki se tiče prodaje Tržiča v roke nemški stranki, drugače je, če on govori o danih obljubah in plačilu in s tem v zvezo spravlja vodstvo stranke in enega glavnih njenih zastopnikov, dr. Ferjančiča. Jako kosmato vest mora imeti vodstvo one stranke, ako se v tem slučaju ne čuti odgovornega. To vodstvo stranke pa pokaže v pravi luči tudi „Gorenjec“ sam, ko piše: „Vodstvo liberalne stranke se ni kar nič vtikalo v tržiške volitve“. Iz previdnosti je tu „Gorenjec“ narodnjak rabil izraz „liberalne“ stranke, kajti sram ga je bilo zapisati, da se vodstvo „narodno-napredne“ stranke ni kar nič vtikalo v tržiške volitve, pri katerih so Nemci po krivdi „narodnjakov“ zmagali. Pokazala se je tedaj narodnost teh prekajenih naprednih narodnjakov, a to narodnjaštvo smrdi do neba.

Kranj. Železnica pojde iz Tržiča v resnici na Struževo in ne na Kranj. Liberalni mestni očetje so hoteli popraviti napako, ki se je storila pred 30. leti, pa ne bo nič. Obrnili so se za pomoč do poslanca Ferjančiča. Ta brezvplivni poslanec jim je pa pisal, da se na Dunaju vse dobi za denar, zastoj pa nič. Obrazi so se liberalnim mestnim očetom potegnili, ko so to zvedeli. Soglasno so stopili na noge in nesli k pogrebu trojni načrt slavnega železniskega odseka z Geilhoferjevim narisom vred. Vrgli so vse skupaj v Savo blizu Drulovka, kjer so hoteli napraviti most in kolodvor. Večnaja pamjat!

Iz Kranja. V „Izobraževalnem in zabavnem društvu Kranj“ je predaval zadnjo nedeljo g. dekan Koblar o napadih Turkov na Slovensko, zlasti na Gorenjsko. Podal je to pot jako mnogobrojnim poslušalcem jasno sliko krvavih bojov naših pradedov, v katerih je tudi Gorenjska morala mnogo pretrpeti. V nedeljo 29. t. m. ob 6. zvečer bo predaval g. profesor Remec o vulkanih.

Iz Idrije. Dne 17. marca je bila občinska seja, znamenita, ker smo storili zopet korak naprej. Kar je župan ob svoji izvolitvi naznanil, stopi že v septembru v življenje. Otvori se namreč pripravljavni tečaj za I. razred naše prve in dosedaj edine slovenske realke. Sprejemali bodo v ta tečaj že učence, ki dobro dovrše III. razred ljudske šole. Glavni predmet bode pouk v nemščini, da bodo mladi dijaki nato lahko sledili pouku v I. razredu naše slovenske realke. Seveda ni šlo prav gladko, ker se s tem občina zopet obloži. Vrh tega imamo pri nas že petrazrednico c. kr. rudniško ljudsko šolo, iz katere je izšla že dolga vrsta dijakov, ki so na raznih gimnazijah in realkah prav dobro uspevali. Ako morda v zadnjem času ni tako, kakor je bilo nekdanj, naj se na tej šoli uredi. Župan

je ovračal ugovore, češ, da ima c. kr. rudniška ljudska šola že tako preveč učencev. Povedal je tudi, da bodo sprejeti učenci v pripravljavnem tečaju kakih 6 tednov na poskušnji. Kdor ne bo sposoben, se ga bode pa nazaj poslalo, da ga menda še nekoliko pregnetejo na sedanji ljudski šoli. Ob enem smo zvedeli iz županovega odgovora, da bode imel učitelj pripravljavnega tečaja 2200 K plače, bode torej uradnik X. razreda. Županov predlog je obveljal z enim glasom večine.

Brez ugovora je bil sprejet predlog, da se ustanovi obrtno nadaljevalna šola, ker je v Idriji okoli 60 takih učencev, kateri bi jo obiskovali. Občina bo prispevala 500 K, drugo bo dala dežela in država.

Ob sklepu seje vpraša odbornik Knapp g. župana, ali ni dobil uradnega povabila dne 8. t. m. od dekana radi cerkvene slavnosti ob papeževem jubileju, ko so je dobili vsi drugi uradi? Na to odgovori župan: Da. Odbornik Knapp vpraša župana, zakaj ni obvestil odbora o tem povabilu, nakar župan odvrne: Odkar so me iz cerkve ven vrgli, ne bom šel nikoli več v cerkev, pa tudi nobenega ne bom obvestil. Te županove besede so pouzročile silen odpor; „pojdemo pa mi“, je še slišal župan, potem pa šel iz dvorane.

Življenja torej dosti, povsod gibanje — samo neke gre, kakor vse kaže, precej nazaj. Komu ni bila desetletje in desetletja znana c. kr. rudniška ljudska šola? Slovela je daleč okrog. Ne samo iz bližnje okolice so prihajali učenci, vsa Vipavska in Tolminska je pošiljala nadebudne sinove v Idrijo. Zadnja leta je bilo čuti več pritožb, kako se zanemarja ta šola. Vse tako hudo ravno ni bilo, ker dostikrat so stariši krivi, ako ni primernih vspehov, brez napak pa tudi ni bilo. Šolo je doslej oskrbovala c. kr. rudniška direkcija, učitelstvo je imenovalo poljedelsko ministerstvo. Knjige in vse druge šolske potrebščine je rudarskim otrokom oskrboval erar. Ne mesto ne dežela nista nič prispevala za to šolo. Zato tudi ni nadzoroval te šole navadni krajni šolski svet, ampak od c. kr. rudniškega vodstva dogovorno z logaškim c. kr. okrajnim svetom imenovani upravnik, krajni šolski nadzornik, je opravljal uradna opravila krajnih šolskih oblastev drugod.

Sedaj je čuti, da bi c. kr. poljedelsko ministerstvo rado ljudsko šolo prepustilo občini ali pa deželi. Čudno ni, da bi se erar rad otesel tega bremena —, zakaj stroški so se in se bodo še namnožili. Poslopje samo je potrebno popravila, oziroma razširjenja. Že par let pregledujejo in merijo, kje bi mogli kaj raztegniti, nakupili so tudi že prostor. Notranja oprava je tudi že precej razdejana, n. pr. večina podob, klopj in podobnega izvira še od začetka, na šoli pa čitamo letnico 1876. Iz 4 razrednice je pri dečkih nastala 5 razrednica, pri deklicah se z novim letom otvori že 6. razred. Sedaj je že tudi cela vrsta vzporednic. Ker se ni sproti vrejevalo, marveč na najrazličnejše načine mašilo, prišlo je

tako daleč, da sedaj erar sam ne upa vsega uravnati. Seveda je tudi napredek zaostal, in novi pripravljavni tečaj za realko je žalostna posledica neurejenih razmer na c. kr. rudniški ljudski šoli.

Da bi sedaj občina prevzela tudi ljudsko šolo? Prebitkov že sedaj ne izkazuje posebnih, zdaj naj prevzame pa še to breme. S temi ne bo nič. O deželi Kranjski je pa še dr. Tavčar rekel, da bo izkpravela radi šolskih stroškov. Sedaj naj se pa poprime še šolo v Idriji, in sicer naj jo prevzame od erarja, ki državi nese okoli 800.000 K na leto! Tako erar ne dela s pasivnim Pribramom. Še rudnik naj erar odstopi deželi, in dokler bo toliko nesel, kakor sedaj državi, Idrija bo imela boljše in več šol.

Domače novice.

Nekaj za naše državne poslance. Znano je, da so pred nekaj dnevi Slovenci v Beljaku izgubili lokal, kjer so se zbirali, ker so Nemci dotičnemu gostilničarju napevedali bojkot. Kakor sedaj čujemo, je uvedena proti nekaterim Slovincem, ki so uradniki c. kr. državne železnice, stroga preiskava in splošno se misli, da bodo dotični, ker so Slovenci, svojo službo izgubili. Enemu, g. Hochmüllerju se je to že skoraj naprej povedalo. Ali bi ne bilo dobro, ko bi naši poslanci na Dunaju poprašali gospoda železnicega ministra, ali je res nujno potrebno, da mora biti državni uradnik nemškega mišljenja in ali je res, da je direkcija državnih železnic v Beljaku samo agentura za nemške nacionalne težnje?

Iz dežele. Kakor bomba je udarilo Schwegelovo pismo v liberalno stranko. „Narod“, ki je tako hiter v polemiki, je to pot čakal ter ves odgovor skrnil v skromno — dnevno novico. To razkritje je bilo liberalni stranki seveda skrajno neljubo. Zato pa „Narod“ kratko pravi, da so te otročarije že preneumne. Kar je pa najbolj smešno, je pa to, da pravijo liberalci, da se mora poprej še vprašati, če je tisto modro pismo res — pristno!! To je gotovo, da se liberalna stranka še ni nikoli tako blamirala, kakor sedaj. Skrbeli bomo, da se to ne bo tako hitro pozabilo. Na vsakem shodu, na vsakem sestanku naj se povdarja to liberalno izdajstvo. Ko bi liberalna stranka imela to orožje v rokah, kakor ga ima sedaj katoliško narodna, tedaj bi bila stranka kot taka naravnost nemogoča. Zato bo treba to izdajstvo izkoristiti. Toliko časa naj liberalna stranka velja kot stranka izdajalcev, dokler se večina liberalnih pristašev ne izreče proti taki politiki nekaterih svojih generalov!

Gorski analfabeti idljotu, poročevalcu „Jednakopravnosti“ v Idriji. Idrijska „Jednakopravnost“ — bolje bi se ji reklo „Nejednakopravnost“ je prinesla v 5. letošnji številki glas, da so odborniki pri gorski hranilnici in posojil-

verzov. Najbolj so se mu dopadle besede iz pesmi: „Slovo od Rifenberga“. Te bodo za konec, da bo govor bolj poetičen, tako je sklenil Gašper Muha. Govor je spisal, potem se ga naučil, ga govoril kakih deset do dvajsetkrat, potem pa vzel klobuk ter se napatil k občinskemu tajniku.

Tu pa moramo odkriti neko tajnost gospoda Muhe. On je namreč skrivaj naročil iz Ljubljane skromen, a lep lavorov venec, ki naj bi ga pevsko društvo poklonilo svojemu ustanovitelju. O tem sta se dogovorila z blagajnikom, Frunkovim Tomažem, s katerim sta bila najboljša prijatelja. Blagajnik se je izgovarjal, da društvo ne more venca plačati, ker so udje še za lani udnino dolžni, a končno se je gospod Muha izjavil, da je pripravljen sam dotično svoto pokriti, samo da ostane stvar tajna. Blagajnik je bil s tem zadovoljen in je tudi prevzel nalogo kot njegov najboljši prijatelj, da bo venec slovesno izročil odhajajočemu predsedniku v ponedeljek zjutraj pri vlaku ob 6. uri.

Gospod Muha je šel torej k njemu. Pogovorila sta se še o nekaterih malenkostih, o večeru, o oddaji venca, o sprejemu dam itd. Tako je hitro potekel čas.

Nastal je mrak in prvi v posebni sobi je bil Gašper Muha. Precej za njim je bil občinski tajnik baritonist Frunkov Tomaž. Naročila sta pol litra vina in se pogovarjala o tem in onem. Minula je skoro cela ura, baritonist je bil silno žejen, gospod Muha pa nervozen. Pogledal je na uro, odbila je že osem, pa sta bila še sama v sobi Neka skrb se je polotila Gašperja. Kar se začujejo koraki, in v sobo stopijo: Sodnijski sluga Ivan Martanca, železnični poduradnik Jurij Tomažur in njegova milostna soproga. Veselo so se pozdravljali, drug drugemu se priklanjali ter se vsedli k skupni mizi. Beseda je dala besedo, jeziki so se razvozljali, kaj čuda, če so tudi začeli peti. Pozabili so skoro, da praznujejo odhodnico. Odbila je ura deset, ko so bili že vsi židane volje. Nikogar niso več pogrešali. Gospod predsednik se je sicer čudil, kako je to, da so vsi odličnjaki zadržani, a opravičeval jih je, da imajo soprogo in otroke. Udalo se je v svojo usodo. Toda skrbelo ga je, kaj bo z napitnico. Kazalec je kazal že skoraj na enajst in vendar še ni nobeden spregovoril.

Tedaj je poklical gospod Muha občinskega tajnika nekoliko ven ter mu rekel, ali bi se ne

spodobilo, da bi spregovoril v slovo par besedij kot najstarejši ud društva.

„Kaj pa hočem reči?“ je vprašal Frunkov Tomaž.

„E, kar na kratko recite: Slavna gospoda! Odhajajočemu gospodu predsedniku iz naših divnih planin želimo, da bi v svojem novem delokrogu storil še več za narodno probujo kakor pri nas. V to ime dvignem svojo čašo ter kličem Bog živi!“

Frunkov Tomaž je zmajeval z glavo, da se tako dolgega stavka ne bo naučil, ko pa gospod Gašper le ni dal miru, je pa rekel Tomaž. „E, kar notri pojdiva, bom že kaj povedal!“

Vstopila sta. Družba je bila vesela, čez kakih pet minut pa zazveni kozarec gospoda Muhe in Frunkov Tomaž vstane ter spregovori: „Gospoda! Odhajajočemu gospodu predsedniku iz naših divjih planin želimo, da bi še veliko storil v svojem novem krogu za — za — za —“ Gospod sodnijski sluga je na glas zaklical natakarici: „Še en liter!“ — gospod Gašper je porabil to priliko, da je pomagal Tomažu iz zadrege ter mu šepetal: „za narodno probujo“, in Tomaž je nadaljeval: „za narodno probujo“. Za to ime mu kličemo: Bog nas živi!“

nici analfabeti, in da jih župnik podpisuje. Namen takemu poročilu je znan. — Mi dotično vest kot grdo in najostudnejšo laž najodločneje zavračamo. Poslali bi popravek, pa je škoda naših besedij mej take odpadke. Dotično nevedniče, ki kaj tacega izblekne, pač malo ve, kako se snujejo hranilnice in posojilnice. Če mu res naši podpisi ne dajo počitka, naj se potruži v grad k uradu zemljiških knjig, dotični gospod uradnik je dovolj postrežljiv, da mu pokaže naše podpise in mu potolaži srčno božjast. Pa saj se poznamo: Ne, naši podpisi, ne, ti vam ne delajo tolikih preglavic; naši goldinarčki, ti, ti so podpisi, po katerih se vam sline cede, pa zaman! Pa upamo, da se ne bomo kregali, saj ste možje, pošteni tudi, je d n a k o p r a v n i t u d i, tedaj privoščite tudi nam malce sladkosti, katere uživajte vi v obilici. Privoščite tudi nam domač zavodek, kakoršnega imate vi v večji obsežnosti! Bodite vsaj toliko enakopravni — in to trdite, da ste —, da pustite tudi nam naše trdo zaslužene krajcarje shranjevati, kjer hočemo mi. Glejte, kako v miru pustimo vas mi v tej zadevi! Skoro smo mi bolj enakopravni, kot ste vi, ki se s tem bahate pred celim svetom, a v resnici se zdite nam le sebičneži. — Očka T . . . , dokler vam nosi kmet denarje, ne vprašate nič po alfa — niti po analfabetu, če tudi je dosti krvavo zasluženega analfabetskega denarja po okraskih vaše dične palače. Če je kak kmet z vami, je tudi učen dovolj za vsak odbor, makari občinski, naj si je tudi največji analfabet in naj ima volivno pravico ali ne. Prav predrzno zahtevamo od vas, mož je d n a k o p r a v n i h, da v prihodnji izdaji „Jednakopravnosti“ poročate, kedo se bo v dolski občini pri občinskih sejah za analfabetske odbornike podpisaval —? In naš župnik je tako dober, da uči otroke analfabetskih liberalcev, ki ga vedno napadajo, da si otroci niso všolani v njegovo šolo. Vidite, to je mož enakopraven! Ko bi bili vi taki! . . . — Vprašamo vas, vi enakopravni ljudski prijatelji, ali bi bila naša sramota, če bi mi ne znali brati in pisati? Vi ste imeli šole pred nosom, in še nekateri ne znate družega pisati, kot grdobije, zavijanja, obrekovanja — laži. In še mnogi vaših pristašev ne vedo družega počenjati, kot poštenim možem meriti nosove, usta, trebuhe itd. Vidite, kaj tacega pri nas še pastirji ne počno. Torej vi ste imeli šole, kje smo jo do zadnjih let imeli pa mi? Ali ni potem za nas častno in pohvalno, če smo si brez vsake šole z lastnim trudom priborili toliko branja in pisanja, kolikor ga za svojo stroko potrebujemo, in še celo verotajca v podlistku zgoraj imenovane številke „Jednakopravnosti“ razumemo in se čudimo, da more idrijska inteligentna naprednost tako globoko pasti, da v svoji disgustiranosti tako hlastno prebavlja, kar ji borni pisarji nakvantajo. — Če ste pravi enakopravni možje, čislajte take analfabete bolj kot une, ki so se po velikih mestih šolali, stotine starišem zapravili, nazadnje so pa le bori škribantje, ali pa

prav navadni tlakomerci, ki že sedem sv. zakramentov več ne vedo . . . Kako pa takim pravite vi?! — Sicer pa, oče T . . . , vi znate malo lepše pisati. Le podpisujte se prav čedno, kar morete lepo, saj ste zato tudi čedno in lepo plačani! Mi se bomo pa podkreavali malo grje, saj je brezplačno; pri c. kr. uradu so pa rekli, da že velja in tudi — drži!

Analfabetski odbor hran. in posojil. na Gorah.

Koncert „Glasbene Matice“ v Ljubljani se bo vršil dne 22. in 23. aprila v ljubljanski stolnici, vsakokrat ob 7. uri zvečer. Cerkev bo električno razsvetljena. Cerkevne klopi bodo numerirane in poleg tega bodo postavili še stole v cerkev. Pevski zbor „Glasbene Matice“, močan 160 pevk in pevcev, in godba, močna 60—70 mož, bodeta nastavljena pred velikim oltarjem. — P. Hartmannov oratorij „Sv. Frančišek“, si je v najkrajšem času osvojil občudovanje vsega glasbeno izobraženega sveta. Nadejati se je, da bo tudi slovensko občinstvo prihitelo v Ljubljano, da se udeleži tega znamenitega koncerta, med Slovenci prvega svoje vrste. Kdor je kedaj slišal zbor „Glasbene Matice“, je gotovo prepričan, da bo ta koncert nudil občinstvu nekaj izvanrednega, kajti s ponosom se smemo nadejati, da bo uprizoritev oratorija po zboru naše „Matice“ dosegla, ako ne nadkrilila vse doseganje domače in tudi inozemske slične prireditve. G. skladatelj p. Hartmann pride sam h koncertu.

Velevažna razzodba v posojilničnih zadevah. Razne deželne vlade, sosebno primorska, so ovirale delovanje posojilnic s tem, da so prepovedale izdajati hranilne knjižnice na poljubna imena ter jih izplačevati vsakomur, ki se izkaže s knjižico, ne da bi preiskovale legitimacije vzdigovalca. Proti tej odredbi so se pritožile posojilnice Kojško-Smartno, Čepovan in Marežige na upravno sodišče po pravdnem zastopniku „Gospodarske zveze“ dr. Šustersiču. Upravno sodišče je razpravljalo o tej zadevi dne 9. dec. 1902. Te dni pa so se dostavile zastopniku dr. Šustersiču tozadevne razzodbe. Upravno sodišče je v vseh treh slučajih razveljavilo dotične odločbe vlade kot nepostavne in izreklo enkrat za vselej javno in točno, da sme vsaka posojilnica svobodno, brez vladnega dovoljenja, izdajati take hranilne knjižice. S tem je zmagonosno končan boj, katerega so bojevale že od leta 1898. sem osobito posojilnice na Primorskem za svobodno pravico, izdajati hranilne knjižice. Posebno pa nas veseli, da je to zmago, ki je velepomnljiva za vse avstrijsko posojilništvo, izbojevala ravno „Gospodarska zveza“.

Potres na Semerniku. V četrtek po noči bil je na raznih krajih Semernika močan potres z podzemeljskim bobnenjem.

„Društvena godba“ v Ljubljani je imela v ponedeljek izreden občni zbor, na katerem se je izkazalo, da bi trebalo prav malo podpore, da se ta velepotrebna institucija vzdrži. Godba se je vnovič obrnila do občinskega sveta za pod-

poro. Za sedaj se pobiranje podpornine in udnine nadaljuje. V skoro neverjetnem slučaju, da bi se „Društvena godba“ morala razdružiti, pripade preostanek v blagajni „Glasbeni Matici“.

Koroški deželni predsednik vitez Fraydenegg je odstopil in sedaj se pretresava vprašanje, kdo postane njegov naslednik. Imenujeta se dva kandidata: podpredsednik namestništva v Lincu, baron Hein, brat kranjskega deželnega predsednika, in ministerjalni svetnik v ministerstvu notranjih del, baron Pretis.

Duhovne vaje za može in mladeniče. V cerkvi presv. Srca Jezusovega v Ljubljani bodo od četrta 2 aprila, do cvetne nedelje 5. aprila duhovne vaje za može in mladeniče. Začetek v četrtek pred praznikom Žalostne Matere božje zvečer ob sedmih. Naslednje tri dni: v petek, soboto in na cvetno nedeljo, vsak dan govori ob petih zjutraj in ob sedmih zvečer; torej pred in po končanem delu. Možje in mladeniči, ne zamudite lepe in ugodne prilike! Povabite in pripeljite tudi svoje prijatelje in znance! Tukaj se jim nudi prav ugodna prilika, opraviti velikonočno spoved.

„Društvo za varstvo živali“. Dne 16. t. m. vršila se je v Ljubljani (v hotelu „pri Maliču“) odborova seja kranjskega društva za varstvo živali, katero je zaščiteljica društva, ekscelenca gospa Olga baronica Hein počastila s posetom. Med drugimi velevažnimi sklepi o varstvu živali sklenilo se je 6 daril v skupnem znesku 100 K za organe policijske straže in pa 10 daril v skupnem znesku 100 kron za lovske paznike, oziroma hlapce itd. razpisati. Razun te svote se je še 100 kron določilo, katere sme društveno vodstvo takoj mej one razdeliti, kateri so dokazano trpinčenje živali zabranili in omejili. Nadalje se je sklenilo razpisati za spis najboljša knjižice (v slovenskem jeziku) o varstvu živali namenjene za razdelitev med šolsko mladino, darilo 50 kron. K društvu so pristopili kot ustanovniki ekscelenca gospa Olga baronica Hein in pa c. kr. kmetijska družba za Kranjsko.

Ustrelil se je na Vrhniki farmacevt gosp. Bajželj, rodом iz Stražiša pri Kranju.

Potresno tresenje, oddaljeno 300 do 400 kilometrov, je čutila včeraj ob 4. uri zjutraj potresna opazovalnica v Ljubljani. Iz Metkoviča se poroča, da so ondi ob istem času čutili potres.

V Trstu je umrl poštni asistent g. Josip Funtek.

„Hrvatska straža“, hrvatski znanstvenofilozofičen list. Izšla je prva številka tega lista. Vsebinska je kaj zanimiva. Škof dr. Mahnič je objavil članek: „Zvanje katoliških svetovnjaka v naše doba“. Tudi druge razprave so zanimive in času primerne. Nekaj posebnega je v „Hrvatski straži“ slovensko pismo dr. Kreka, v katerem tolmači Hrvatом vodilne ideje katoliško ljudskega gibanja med Slovenci. Naročnina stane 5 kron. Naroča se v tiskarni „Kurytka“ na Krku.

Učiteljskega shoda v Ljubljani se udeležijo učitelji s Kranjskega brez razlike političnega

Kozarci so zažvenketali in zapeli so pesem stoje: Naprej zastave Slave!

Ni minulo pet minut, že se je ves ginjen vzdignil odhajajoči gospod predsednik. Škoda, da ni bilo navzočega nebenega stenografa, da bi ohranil ta poetični nagovor slovenskemu slovstvu. Podal je najprej kratek pregled, kako je bilo v K. pred njegovim prihodom, potem je slikal svoj trud in boje, koliko je moral prestati, ko je nabiral udov, koliko denarnih žrtev je moral podati, sklenil je pa z besedami:

„Sedaj pa z Bogom ti dolina,
vi starčki sivi, ti mladina,
oj z Bogom dobro ljudstvo ti!“

Gromoviti plosk in urnebesni živijo-klici so doneli po dvorani.

Tako se je družba veselo zabavala, petje se je vrstilo z govori. Napivalo se je pevskega društvu, narodnim damam, slovenski zavednosti in — prelepi naši slovenski domovini.

Ura je bila že davno polnoči. Še enkrat se je oglasil k besedi Gašper Muha. Rekel je, da se moramo kot navdušeni rodoljubi vedno spominjati svojih narodnih društev, ter predlagal da naj vsak, kolikor hoče, daruje na krožnik. To nalogo je prevzela narodna dama soproga

gospoda železničnega poduradnika ter šla s krožnikom sè servijetom pokritim okoli gospode. Gospod Gašper je zbirko v sosednji sobi pregledal ter našel na krožniku: eno krono, dve desetici po dvajset vinarjev, eno za deset in en — vinar. Predlagal je, da se da polovico za „Narodni dom“, polovico pa za družbo sv. Cirila in Metoda pod naslovom: „Nabrano pri odhodnici gospoda pevovodje Gašperja Muhe v K.“

Sprejeto. Ura je odbila dve. Gospod Gašper je moral ob šestih oditi z vlakom, gospa Tomažurjeva je postajala trudna, zato je družba sklenila, da gre domov. Vsi so pa gospodu Gašperju obljubili, da se zjutraj na kolodvoru zopet vidijo. Gašper je pa še enkrat naročil Tomažu, naj na lavorov venec ne pozabi.

Dve uri je imel gospod Gašper počitka. Naredil je budilnik na peto uro. In res — zbudil se je. Oblekel je svojo salonsko črno obleko ter šel že pred pol šestih na kolodvor. Nekoliko se je že danilo, kar je bilo Gašperju prav po godu. Nestrpno je čakal. Ura je že odbila tri četrt, a postaja je bila še prazna. Prišlo je nekaj delavcev, a od sinočnih gostov nikogar. Gašper je postal silno nervozen. Bila je ura šest, vlak je

pridrdral, Gašper se je še enkrat ozrl — nikogar ni bilo! —

Gašper se je odpeljal proti Ljubljani — Frunkov Tomaž je pa z lavorovim vencem na postelji mirno spal spanje pravičnega — — —

Čudna čuvstva so plula po Gašperjevem srcu. Jeza, maščevanje, obžalovanje za delo in stroške — vse to se je sprehajalo v srcu užaljenega pevovodje. Do Ljubljane ni s svojimi sopotniki zinil besede.

In v Ljubljani se je maščeval!

Napisal je dolg dopis za slovenski dnevnik, popisal požrtvovalnost in trud odislega pevovodje in črno nehvaležnost domačinov. Odleglo mu je, ko je bil dopis končan. Podpisal se ni.

Odšel je na Dolenjsko potolažen. V gostilno je hodil slednji dan gledat, kdaj bo v listu kak dopis iz K. Štirinajst dni ni bilo nič. Potem se je vsedel ter vprašal na dopisnici, zakaj ne priobčijo nekega dopisa iz K.

Drugi dan je pa bral v listnici uredništva: Dopisov brez podpisa ne vzprejmemo. Vrgli smo ga v koš!

„Črna nehvaležnost!“ — je vzkliknil Muha.

Nad K. pa so plavali mirno oblaki in v davkariji so peresa drsela naprej — — —

mišljenja ali narodne pripadnosti. Razpravljali bodo le o stanovskih koristih. V to pa, da bo nastop harmoničen, bo izključena vsaka politika. Tudi v pripravljalnem odboru so zastopane vse tri struje. Ta učiteljski shod bo javen.

Na plot se nataknil. Kajžar Ant. Nemeč v Dobu št. 6 je na stopnicah v stolpu doške cerkve spodrsnil in padel preko držaja 6 metrov globoko na plot in se nataknil na ograjo. Dobil je težke telesne poškodbe.

Ubil se je na Bledu posestnik A. Wester.

V Semlju je ogenj uničil 12 hiš z drugimi gospodarskimi poslopji. Zgorelo je tudi 5 goved in štirje prešiči. Škode je okolu 60.000 kron. Revščina je tem večja, ker nihče pogorelcev ni bil zavarovan.

Smrtna kosa. Dne 25. marca je v Lazah pri Planini pri svojih sorodnikih umrl dr. med. Ivan Borštnik. Bil je svoj čas praktični zdravnik na Reki. Zadnja tri leta pa je radi mučne boleznii moral svoj poklic opustiti. N. v. m. p.

Drobne novice. V torek je minulo leto dni, kar je neizprosna smrt ugrabila nepozabnega nadpastirja dr. Jakoba Missia. Njegovo truplo počiva v svetogorskem Marijinem svetišču, v katerem so mu v kapelici sv. Mihaela priredili lastno grobnico. Ravno na obletnico prenesli so njegove zemeljske ostanke v novo grobnico. — Strašna rodbinska drama se je zgodila v Gradcu. 38letni deželnotajniški kancelist Karol Löffelmann je umoril svojo ženo, dva svoja otroka in sebe. — Znani celjski akad. slikar Aloj. Subic je po neki risbi iz leta 1848. ustvaril krasno sliko, katero pošlje planinsko društvo poleg drugih na slovansko razstavo v Petrogradu. — Deželni zbor štajerski se snide h kratkemu zasedanju za dva ali tri dni velikega tedna, da dovoli proračunski provizorij in izvoli deželni odbor. — Poštni asistent g. Šorli je prestavljen iz Ljubljane v Gorico. — „Hrvatska“ je v torek prenehala izhajati in se je spojila s „Hrvatskim Pravom“. — Prenehal izhajati je „Narodno gospodarski vestnik“, glasilo slov. trgovskega društva „Merkurja“, radi neugodnih gmotnih razmer. Od časa do časa bodo izhajala „Društvena izvestja“. — V Trstu se je osnoval nemški odbor, čegar naloga je zgradba doma za tržaške Nemce. — V bolnico so pripeljali vžitkarja Josipa Boštijančiča iz Repč, občina Dobrunje. Njegov zet Franc Gale, s katerim živita v prepiru, ga je pred hišo pričakal in pretepel in slednjič ga še sunil z nožem v levo lice. — Krščanska ženska zveza v Ljubljani je v sredo na veleodlični način proslavila jubilej sv. očeta. — Nova slovenska opereta „Amazonke“ se je predstavljala v torek na slovenskem odru. Uglasbil jo je g. Viktor Perma. — Medved se klati po Krimu. — Duhovne vaje za realce v Ljubljani se vrše te dni od 24. do 27. marca. — Ljutomersko učiteljsko društvo je sklenilo opustiti „Učiteljskega Tovariša“. — Celovski krojaški pomočniki so pričeli stavkati. — V Gorico je došel don Carlos s svojo soprogo. — V Dubrovnik pride za nekaj dni nadvojvoda Fran Ferdinand s svojo soprogo. — Volitve v ljubljanski občinski svet bodo dne 20. aprila za III., dne 22. aprila za II. in dne 24. aprila za I. razred.

Okolu sveta.

Dr. Šusteršič dosledno na pravem stališču. „Slovanska zveza“ je imela v četrtek sejo, v kateri je zopet sklepala o svojem stališču napram spremembi poslovnika drž. zbora. „Slovanska zveza“ je prvotno na predlog dr. Šusteršič sklenila, da glasuje proti spremembi poslovnika, a ta predlog je bil pozneje na predlog dvornega svetnika Ploja spremenjen in se je sklenilo, da klub glasuje za spremembo poslovnika. V seji „Slovanske zveze“ je nastopil poslanec dr. Šusteršič za to, naj ostane pri prvotnem sklepu, da klub glasuje proti spremembi poslovnika. Ko se je večina izrekla proti temu predlogu, je dr. Šusteršič odložil klubovo načelstvo. Vodstvo kluba je sedaj v rokah dr. Ivčevića. — K temu poročilu dčstavljamo, da bodo izvestno vsi pravi Slovenci odobrvali nastop dr. Šusteršičev, ker mali od vlade zatirani slovenski narod nima nobenega

povoda izkazovati vladi pri spremembi poslovnika usluge in prememba poslovnika ni brez nevarnosti za slovenske zastopnike. Res čudimo se, kaj imajo štajerski Slovenci od tega, ako se njihov zastopnik dvorni svetnik dr. Ploj tako vleče za vlado. Morda g. dvorni svetnik ne čuti, da smo Slovenci siti vladinih obljub in da volivci zahtevajo najodločnejšega nastopa proti vladi, ki ne upošteva pravičnih slovenskih zahtev.

Zopet lep uspeh naših poslancev. V seji poslanske zbornice z dne 15. januarja so poslanci dr. Šusteršič, Pogajnik in tovariši interpelirali železniškega ministra Witteka v zadevi oddaje vožnje stavbinskih potrebščin za bohinjsko železnico od postaje Škofja Loka skozi selško dolino v Podbrdo. V tej interpelaciji so naši poslanci posebno opozarjali na to, da se je že davno osnoval konzorcij kmečkih posestnikov, ki bi prevzel tozadevne vožnje, a da ga je vlada pri oddaji vožnje popolnoma prezrla, ne da bi stopila z njim v dotiko. Ta interpelacija pa je imela, kakor je razvidno iz predvčerajšnjega ministerskega odgovora popoln uspeh. Minister Wittek je namreč izjavil, da so se pred kratkim srečno zvršila pogajanja z dotičnim konzorcijem domačinov in je železniška uprava temu konzorciju poverila z dnem 1. marca vse vožnje razun razstreljivih tvarin in pa dolgih cevi.

Politični proces v Bosni. V sredo je začela v Travniku kazenska obravnava proti Efenđiju Arnautoviću, zaradi veleizdaje. Obtožnica obsega 59 strani. Državno pravdnništvo toži Arnautovića, da je skrivaj dobil 50.000 pušk, katere bi se imele razdeliti med bosenskim ljudstvom turskega veroizpovedanja in med Srbe, za revolucionarne namene. Dalje toži Arnautovića državno pravdnništvo tudi zaradi brošure z naslovom: „Bezzakonja v Bosni i Hercegovini“. V ti brošuri se namreč hudo napada avstrijska vlada zaradi njenega nastopanja proti Turkom in Srbom Bosne. Da bi bili navzoči pri obravnavi, prišlo je v Travnik vse polno Turkov in Srbov iz Bosne in Hercegovine. Ali prišli so zastonj, ker obravnava se je vršila pri zaprtih vratih, če tudi je Arnautović proti temu protestiral. Arnautović je bil obsojen na dve leti težke ječe.

Aretiranje Rusa v Italiji. Italijanski listi prinašajo zanimive podrobnosti o aretiranju onega Rusa, imenom Götz. Najprej je trdil, da je nedolžen in protestiral proti aretiranju, potem pa, ko sta funkcionarja ruske in italijanske policije začela pregledovati njegove spise, prosil je, naj se isti ne izroče ruskemu konzulu, ker bi bilo po teh spisih mnogo rodbin grozno kompromitiranih. Ti spisi, o katerih trdijo oblastva, da so velikanske važnosti, so se takoj odposlali ministerstvu za notranje stvari v Rim; Götz pa so odvedli v zapor. Zatrjuje se, da je Götz anarhist, dasi je sin milijonarja in da je umoril ministra Sipjagina. Sedaj je pobegnil iz prognanstvo v Sibiriji.

Sibirska železnica. Zdaj je ravno deset let, odkar se je sešel odbor za gradnjo sibirske železnice, kateremu odboru na čelu stoji sam ruski car Nikolaj II. Te dni je bila svečana seja tega odbora, v kateri je bilo podano izvestje o delovanju tega odbora in o glavnih uspehih gradnje sibirske železnice. Glavna zadača odbora, da s to velikansko železnico zveže skrajne pokrajine iztočne Sibirije z evropsko Rusijo, je zdaj malone izpolnjena. Dozidati je še mali kos proge ob bajkalskem jezeru, čez katero je ustanovljena parobrodna zveza. Proga sibirske železnice je dolga 5628 vrst in stane 384.604.000 rubljev. Razun tega je določenih 94.320.660 rubljev za razširjenje tovarnega prometa. Ta kolosalna železnica je velikega pomena ne le za Rusijo, marveč tudi za ostali svet. To je zdaj najkrajša pot iz Evrope na azijski iztok. Dosedaj je pot iz zapadne Evrope v Šangaj trajala okoli 35 dni, sedaj bo krajša za več nego polovico. Iz Hamburga v Šangaj čez sueški prekop se pride s parobrodom v 36 in pol dneh, a po sibirski železnici se bo prišlo v 17 dneh in 6 urah. Sibirska železnica je izpeljana tudi preko Mandžurije in je toraj popolnoma dokončana. V začetku marca izročila se je prometu.

Glavni dobiček pred konkurzom. Nek tovarnar v Heidelbergu je prišel v take plačilne

zadrede, da je nameraval pretekli ponedeljek napovedati konkurz. Usodnega ponedeljka pa je dobil vest, da je dobil pri žrebanju državne loterije glavni dobiček v znesku 200.000 mark. Sedaj je nakrat imel toliko denarja, da je zadoštil svojim upnikom.

Dvoboj med očetom in sinom. V nekem gradičku pri Versajlu na Francoskem našli so trupli dveh moških. Oba sta bila ustreljena. Eden mrtvec je bil približno 50 let star, drugi mrtvec pa je bil jako mlad. Dognalo se je, da sta mrtveca Laha in sicer oče in njegov sin, ki sta se dvobojevala med seboj in pri tem drug drugega ustrelila.

Ljubzenski atentat na 14letno dekle. Na Dunaju je nek mlad delavec te dni štirikrat ustrelil na 14letno hčer svoje gospodinje, ker je deklica zavrnila njegovo usiljevanje. Deklica ima štiri težke rane. Napadalec je nato skočil skozi okno in obležal na tlaku nezavesten.

Živa riba v vroči vodi. V Guatemali je v višini 1200 metrov indijanska vas Amatitlen. Poleg vasi je jezero, v katerem živi riba Pacilia Dovvi, ki je tako vroča, da se je ne more v roke vzeti. Voda v tem jezeru je topla 35° C. in v taki vodi ta riba živi.

Najnovejše vesti.

Zagreb. Tu so se včeraj vršile velike protiogrške demonstracije. Vse mažarske napise so demonstrantje polili s črnilom. Policija in orožništvo nista mogla zmagati demonstrantov. Priti ste morali dve kompaniji vojakov. Dunajčan Ohler je bil natepen, ker je na cesti govoril nemški. Zvečer so demonstracije postajale vedno nevarnejše. Na hišah Mažarov so demonstrantje pobili okna. Župan je miril, a množica ga je zasramovala. Ob 11 uri po noči pomikala se je še vedno velikanska množica ljudstva po ulicah in klicala „Abzug!“ vladi, Mažarom in Nemcem.

Berolin. Nemška cesarica je padla s konja in si je zlomila levo roko.

Solnograd. Pri Unkenju je zgorelo 80.000 kvadratnih metrov gozda.

Pariz. V predmestju Grenelle je včeraj 1000 delavcev demonstriralo za katoliške redovnice in proti nameravanemu iztiranju redovnic. Francois Coppee izda oklic na francosko ljudstvo proti vladni nameri. Vladni krogi se boje, da se na mnogih krajih vzdigne ljudstvo v brambo zatiranih redovnic in da pride do krvavih bojov. Stališče vlade je z vsakim dnem bolj omajano. Čuje se, da vlada redov, ki imajo v rokah pouk, ne upa takoj iztirati in je dovolila za to rok.

Pariz. Katoliško dijaštvo je pred zbornico priredilo demonstracijo v korist katoliških redov.

Sofija. Ministerstvo je demisijoniralo. Kralj je demisijo sprejel.

Catania. Vsled dijaških nemirov so vse tukajšnje srednje šole zaprte. Včeraj so dijaki zopet demonstrirali in obmetavali policijo s kamni. Policijskega komisarja so dijaki pretepli. 75 dijakov je aretiranih.

Lvov. Bivšega višjega komisarja deželne finančne direkcije dr. Osolinskega so včeraj aretirali, ker ga sumijo, da je ogleduh v ruski službi. Danes zjutraj so aretirali tri častnike kot njegove sokrivce. V Lvovu je bil velik ruski ogleduški urad. Policija je na sledu tudi drugim sokrivcem dr. Osolinskega.

GLASNIK.

Nekaj momentov o ženski emancipaciji.

Fr. Ks. S.

„Ako hočete kako časovno dobo privedi do popolnega propada, tedaj vam je treba samo žensko napačno vzgojiti“. Te pomena težke besede (III. Apol. Cla. P. A. M. Weits 625) slavnega apologeta krščanske morale Petra Weissza zaslužijo zlasti v naših dneh resnega razmiš-

ljenja. Živahno se razmotriva „žensko vprašanje“ in odnos žene do človeške družbe. Pač čudno razmotrivanje. Ali niso tisočletja, odkar obstoja človeški rod, še popolnoma ničesar odgovorila? Ako niso, potem ni samo žena v dvomu glede svojega poklica, ampak tudi mož tava še v temi z ozirom na svoje stališče; da potem tudi človeški rod še tudi nima jasno začrtanega cilja. Ravno v tem je velika važnost ženskega vprašanja, ono je: obče človeško vprašanje. Zakaj človeški rod nam (predočujeta — predstavljata) mož in žena ob enem, in obstoj človeštva je odvisen od urejenega odnosa enega spola do drugega poedino in v celoti. Ne gre se samo za slučajen odnos obeh, ampak ta odnos je določen po naravnih zakonih, po stvarniku samem. Torej mož ne more izpremeniti svojega stališča žene in s tem tudi celemu človeštvu.

Zakaj po svojem bistvu je človeški rod samo eden. Mož in žena se bistveno ne razlikujeta. Oba imata istega Stvarnika in Gospoda, h kateremu skupno molita „Oče naš“. Oba obstojita iz neumrljive duše, a iz umrljivega telesa. Radi obeh se je včlovečila Večna Beseda, za oba umrla. Radi obeh obstoji katoliška cerkev, oba sprejemata iste zakramente, oba imata isti zadnji namen: večnost. Torej oba isto bistvo enak namen. Zato smeta zahtevati oba iste pravice, a zato pa morata drug drugega spoštovati in ljubiti

Še pred kratkem se je godilo ženskemu vprašanju enako, kakor socialnemu. Eni so ga tajili, da ga sploh ni, drugi pa so mu odrekli vsako opravičenost. Danes pa je to nemogoče. Žensko vprašanje je in nas dan za dnem tudi opominja svoje opravičenosti.

Da, opravičeno je, saj je eminentne važnosti v družabnem življenju in tvori polovico socialnega vprašanja. Vendar kako in v koliki meri.

Najprej, kaj je sploh žensko vprašanje? Splošno pojmuje pod ženskim vprašanjem vsa prizadevanja odstraniti meje, ki branijo in ovirajo ženi doseči nji pristojno svobodo v javnem in zasebnem življenju. Imenuje se tudi emancipacija, t. j. osvoboditev žene iz nizkih, nenaravnih, ponižujočih razmer. Ta emancipacija pa je prava, če je to zatiranje in omejevanje ženske delavnosti krivično protipostavno; ali pa je napačna emancipacija ženske, kadar je to zatiranje in omejevanje ženske samo dozdevno, samo ljudje menijo, da se ženstvo zatira. Toliko torej kot vpredelbo v določitev pojmov. Dejal sem, ženska emancipacija je opravičena. Pravec, merilo, ki po njem sodimo opravičene in neopravičene zahteve žene, je v pojmu ženske osebnosti v nasprotju in razmerju do moža. Napačna emancipacija hoče namreč bodisi iz nevednosti ali pa iz nepravilnega pojmovanja ženske osebnosti, razširiti krog pravic in dolžnosti čez mejo. Te njene zahteve, pridobiti si popolno enakost z možem v političnem in socialnem življenju, pa izhajajo največ iz napačnega umevanja pojmov „človeka“ in „človeštva“.

Da voditelji ekstremne emancipacije lahko zahtevajo popolno enakost žene z možem, skušajo razliko spolov odstraniti s tem, da pravijo: Žena je človek, kakor mož, torej ji pristojijo iste človeške pravice in dolžnosti brez razlike, kakor možu.

A pri tem dokazovanju so prezrli prvič:
a) Vse dolžnosti in pravice so navezane na človeško osebnost, zakaj v resnici ne biva abstraktni pojem „človek“ ampak predočuje se nam kakor „mož“ in „žena, kakor spolno različni osebi. Narava jo je storila, narava tisočletij nadaljevala in v kovinske plošče v vseh zakonodajstev zapisano je to razmerje neenakosti in odvisnosti med možem in ženo. „Richl: Die Familie str. 3). A tudi amatorični, fiziološki in psihološki poskusi kažejo tako temeljito razliko, da mora veda reči: Ženska osebnost ima človeško naravo do cela na drug način kakor moški in v sorazmerju je tudi delovanje človeške narave v ženi nujno drugačno, kakor pri možu — t. j. delovanje poklica obeh spolov je različno.

b) Drugi pogršek v njihovem dokazovanju za popolno socialno enakost je v tem, da so

odstranili pojem „človeštva“, „človeške družbe“ in „človeške osebnosti“. Človeštvo se ne da sestaviti po velikem številu spolnoenakih individuov — ampak nahaja se samo v organski družitvi moža in žene. Tako je sicer vsak mož in vsaka žena zase popolna človeška osebnost — vendar vsi moški zase so le pol, ženske zase zopet — pol človeštva. Vse človeštvo pa je v združitvi obeh. Torej potrebuje en spol, drugega v družabno izpolnitev, kar pa bi se izključevalo če bi bila žena popolno enaka možu. In v tej temeljiti razliki pa je, kar potrjuje tudi skušnja, namen moža in ženo naravno in nujno združiti. Zato je tudi, ne da bi pri tem človeška dostojnost kaj trpela (Menschenwürde) možev delokrog popolnoma drugi, kakor žene. Dalje pa je tudi v pojmu družabnega, organskega delovanja že izražena prednost in vodstvo možkega spola pred ženskim.

Enako so brez vsakega dokaza trditve, češ, da je nastala prednost moža v socialnem življenju samo v protizakonskem zatiranju žene in da ne temelji v naravi. Zagovorniki ekstremne (skrajne) emancipacije zajemajo nek dozdeven dokaz ženske iz resničnih, dejanskih prilastitev mož v prave žene. Rekel sem dozdeven, zakaj oni zamešavajo zgodovinsko nastale razmere z naravno nastalimi. S tem pa škodujejo samo prizadevanju in težnjam prave emancipacije.

To so ena vrsta borivcev za žensko emancipacijo. (Primeri: Görres Staatslexikon U. W. 571.) Tem nasproti pa je krščanstvo s svojim nazorom. Prevrat, ki ga je krščanstvo ravno v tem oziru provzročilo, je svetovno zgodovinski dogodek. Pred Kristusom je vzdihovalo ženstvo v najnižjih sponah — ne samo strasti in poltnosti, ampak tudi v sponah brezpravnosti. Žena je prvo človeško bitje, ki se je zasužnjila. Žena je bila sužnja, predno so sploh bili sužnji, pravi Bebel (Frau s Soc. str. 9, 5 Aufl.) In to je res.

Vsa ljudstva, kulturna in barbarska, brez izjeme. Vzemimo le Grke in Rimljane; Pri Grkih: Aristotel pravi: „Ni bila ravno sužnja, vendar pa je bilo njeno razmerje do moža skrajno usmiljenja vredno. Bila je le sredstvo v dosegu namena, neko potrebno zlo. Sprva so uživale prostost, a ta prostost je dobivala vedno ožje meje. Že v Odiseji vidimo to, ko pravi Telemah svoji materi: „Govoriti se spodobi možu in posebno meni, zakaj gospodstvo v hiši je moje. (Homer Odis I. spev.) To pojmovanje žene in njene oblasti je bilo tedaj že splošno. Zunaj se ne sme niti pokazati, če nima zavoja. Mož naziva „gospod“, ona je le dekla. Vrhunec razvoja možkega nadzorstva in gospodstva se izvaja v Evripidovi „Medeji“:

„Kako smo revna bitja me, žene,
Ko kupimo moža si z doto
In kar še slabše je kot to:
„Odslej i naše je telo lastnina —
Ločitev žene je pregreha
In ceniti zaročenca slabo — greh.

Caripides Medea.

Nasproti pa so uživali možje popolno svobodo. Zdržnosti mu ni bilo treba, samo denarja. Nastalo je heterstvo. Demostenes pravi v svojem govoru proti Neazu: „Ženimo se, da dobimo zakonske otroke in da imamo doma skrbne čuvaje, priležnice imamo v svojo postrežbo; htere za užitek ljubezni.“ Tako je nastala prostitucija, najskrajnejše zlo, ki je sploh mogoče. Žena pade tukaj pod nivô živali, a ne samo ona, ž njo tudi mož, njegova čast, njegov ponos — človeška dostojnost.

Nastale so javne hiše — in za dobroto, ki jo je Solon izkazal atenski moški mladini se mu eden izmed njegovih sodobnikov zahvaljuje: „Solon, slava ti! Ti si kupil javne ženske za srečo, moralo mesta, ki je polno mladih neoženjenih mož.“ In ker je mod. lib. družba zašla v paganstvo, zato podpira in dviga tudi sedaj regolacijo javnih hiš? Ni li to sramotno, skrajno nizko v tem prosvetljenem veku? Kje ste možje ki nam kličete srednjeveško temo vedno v spomin, pa ne vidite svoje nizkosti in podlosti v razsvetljenem dvajsetem stoletju? — Res, to luč, je prinesel in iznašel satan, da ugonoblja zveličavno delo Kristusove cerkve!

(Dalje sledi.)

Delavske drobtine.

Shod priredi tukajšnje „Slov. katol. delavsko društvo“ v veliki dvorani „Kat. Doma“ dne 5. aprila.

Poročilo o občnem zboru „Slov. krščanske zveze“ s kritiko „Zvezinega“ delovanja priobčimo prihodnjič. Istotako poročilo o „Slov. kat. delavskem društvu“ v Ljubljani.

Poročilo bolniške blagajne v Vevčah za leto 1902. Stanje udov 1. prosinca 1902 je bilo 347 moških in 238 ženskih, skupaj torej 585; stanje 1. prosinca 1903 pa 345 moških in 224 ženskih, skupaj 569. Od teh je zbolelo 222 udov z 291 boleznimi, na katere pride 7012 bolniških dni. Pride še na tri porode 84 dni, torej skupaj z 294 boleznimi in 7096 bolniškimi dnevi. Za bolnišnino in porode se je izplačalo 6473 kron 61 h; umrlo je 6 udov in za pogrebščino je bilo izplačanih 172 kron.

Dohodki od 1. jan. do 31. dec. 1902:

Doneski udov	8.655·62 K
Donesek delodajalca	4.327·74 „
Razni	37·80 „
Obresti	1.389·03 „
Povračilo zavarovalnice zoper nezgode	115·61 „
Rezervni zaklad koncem l. 1901	34.964·36 „
Skupaj	49.390·26 K

Stroški:

Bolnišnina	6.573·61 K
Stroški zdravnika	2.550— „
Stroški za zdravila, obveze itd.	1.253·40 „
Stroški v bolnišnici	437·44 „
Pogrebščina	172— „
Voz za zdravnika, tiskovine itd.	774·72 „
Rezervni zaklad	37.629·09 „
Skupaj	49.390·26 K

Iz teh števil je razvidno, da je narastel rezervni zaklad za 2.764 K 63 h. Plačevalo se je po 3°/. V predsedstvu so bili poleg zastopnikov tvrdke sami somišljeniki kršč. socialne stranke, namreč: V. Pollak, F. Čemažar, A. Jeriha, A. Porenta; pregledovalca: I. Morela in A. Novak.

Iz Vevč. V svojih neštetih napadih na tukajšnje kršč. soc. delavstvo in društva se spominja „Rdeči prapor“ večkrat nekega paznika Trtnika; podtika tega moža naši stranki, češ, da hoče Trtnik spraviti vse delavce v „katoliški“ konsum, podtika mu surovo obnašanje ter to podtikano surovost pripisuje „katoliški izobrazbi kaplana Riharja“. Ti napadi naših „rudečih“ so značilni za njihovo „resnicoljubnost!“ Le pogledjmo! Paznik Trtnik ni bil in ni niti ud niti po mišljenju pristaš naše stranke niti naših družtev. Bil je pač ud konsumnega društva v Kašlju, katerega so ustanovili ravno sedanji voditelji naših mokačev (zato je imel konsum tako žalosten konec), pri sedanjem našem konsumnem društvu ni bil in tudi sedaj ni ud. Kar se tiče „katoliške izobrazbe“, pač te Trtnik ne more imeti od naše stranke, ker se še nikdar ni udeležil naših shodov in predavanj, s kaplanom Trtnik tudi še ni veliko govoril, ker ni ravno največji prijatelj njegov; pač pa se je vdeleževal vedno shodov socij. demokratov, bral „Rdeči prapor“ in „Slov. Narod“; če torej njegova izobrazba ni dobra, naj primejo „rudeči“ sami sebe za nos! Dasi Trtnik ni naš somišljenik, vendar trdimo resnico, če pravimo, da Trtnik po svoji izobrazbi in svojem obnašanju nadkriljuje načelnika „rudečih“, ljubeznivega Kossela. Kje pravite, očka Kossel, koliko izobrazbe ima človek, ki preklinja krst, kosti, meso in kožo in vse, kar delavca skup drži! Ali se še spominjate besed, katere Vam je odvetnik v Ljubljani rekel pri obravnavi, pri kateri je srečno prišlo do poravnave, namreč: „Za sedaj ste srečno odšli gotovi kazni, toda odslej se obnašajte pri ljudeh tako, kakor se spodobi, da ne pridete zopet v enake zadrege!“ Lep opomin, da bi ga le vzel k srcu! Kossela pa tudi opomnimo, da naj pri delu nikar ne kaže strankarstva. Vemo namreč dobro, da nosačem, ki ne trobijo v njegov rog, da prenašati večidel le mokro blago, da so skozi 12 ur vedno premočeni, svojim strankarjem pa odbira suho blago. Dolgo ne bodete tega delali, zato

hočemo že poskrbeti! Delo ne sme biti stran-karsko! Ko smo pa omenili izobrazbo, in naši rudeči izobrazbo iščejo v predavanjih, zato bi nasvetovali nekoliko tvarine, katere gotovo še niso obdelali. Upamo, da v kratkem pridejo v rudečem društvu na dnevni red sledeča predavanja: 1. O nerazrušljivosti zakona, predava K. Kossel. 2. O različnih vrstah hudičev, mej njimi zlasti o hudiču Britru, predava K. Kossel. 3. O nesrečni „bandi“, predavata sodruga Fink in Šetina. 4. O umetnem pljuvanju in pfui-klicih, predava po lastnoročnem rokopisu sodrug Velkavrh. 5. O darvinizmu, zlasti kako človek dobi „afno“, predava sodrug Lovec. Kot zabavno predavanje privzemite: Kako natrkani liberalci po Vevčah prevračajo kamen, predava I. Kuhar. Ko porabite in predelate to tvarino, postrežemo Vam z novo!

Iz Križev pri Trziču. Naše „Katoliško izobrazovalno društvo v Križah“ je na prav slovesen način praznovalo praznik društvenega varuha sv. Jožefa. Že v predpraznikom si videl društvene ude prihajati v prav obilnem številu, ki so prihajali k sveti izpovedi. Prišli so za ta dan pomagat spovedovat g. kapelan iz Trziča Iv. Barle, za kar jim bodi izrečena na tem mestu najiskrenejša zahvala. Pevci so pokazali že na predvečer, da se pripravljajo na god sv. Jožefa z molitvijo, že pri večernicah je nastopil društveni moški zbor ter zapel sveto. Na praznik sv. Jožefa so se pričeli zbirat društveniki že pred peto uro pred Najsvetejšim. Točno ob 3/4 na 6. so zapeli pevci eno pesmico, potem se je pričelo sv. obhajilo, katerega so se udeležili vsi društveniki. Ob 10. je imelo društvo slovesno sveto mašo, katere se je udeležilo s zastavo. Pevci pod vodstvom g. J. Janca so ta dan prav častno rešili svojo nalogo. Popoldne po večernicah je priredilo igro „Egiptovski Jožef“, Prihiteli so celo iz oddaljenega Trstenika in Goričan fantje iz Marijine družbe pod vodstvom g. župnika Janeza Mikša prav v obilnem številu, za kar se jim izreka vsa čast in zahvala; želja naša je, da bi se tudi v Goričah in Trsteniku kaj kmalu bratsko društvo ustanovilo. Igra je vspela prav dobro v veselje občinstva kakor društvenikov. Pri tej igri je dobilo društvo prav lepo gmotno podporo. Igralo se je le z nekaterimi izjemami prav dobro: igra je težka, zato se ni čuditi, ako se kateremu malo izpodtakne, ako se pomisli, da so to sami delavci, ki se morajo cel teden boriti za vsakdanji kruh. K sklepu zaključem, le vstrajno naprej na tem polju, dela res je veliko, a nič se ne bojmo, saj je Bog z nami, in ako je Bog z nami, bomo vse ovire srečno premagali. Vaš Nekdo.

Delavsko podporno društvo v Celju. Na Jožefovo so celjski slovenski delavci v „Narodnem domu“ imeli prav čedno in jako dobro uspelo zabavo. Nastopil je delavski pevski zbor pod vodstvom gosp. dr. Schwaba ter pel s tako dovršenostjo, da v Celju že dolgo niso slišali tako vseskozi zadovoljivega koncerta. Pevovodji in zboru je občinstvo napravljala živahne ovacije zlasti ob pesmi „Srce človeško sveta stvar“, katere skladatelj je dr. Schwab sam. Godba je bila sicer v manjšem številu zastopana nego sicer, toda igrala je v večjo zadovoljnost občinstva nego že večkrat, ko je bila zastopana v polnem številu. Mnogo veselja in kratkega časa je pa povzročila tombola.

Ven s splošno volivno pravico! Zatevajte to tudi v Ljubljani od občinskega sveta!

Delavci, spregovorite odločno besedo po pravicah, ki Vam jih daje ustava!

Spominjajte se ljudskega sklada!

Šunka s kožo 1 gld., šunka brez kože 95 kr., šunka brez kosti s kožo 110 gld., plečeta brez kosti 90 kr., suho meso in slanina 80 kr., prešičev jezik 1 gld., prešičeva glavina 45 kr., salame ogerske 1 gld. 80 kr., salame navadne 80 kr., salame boljši 1 gld. in iz šunkna 1 gld. 20 kr. kilo; klobase male 10 kr., velike 20 kr. ena, proti povzetju od 5 kil naprej pošilja 7 3-2

Janko Ev. Sirc v Kranju.

Pozor! Pozor!

V torek, dne 31. marca

bo v veliki dvorani „Katoliškega Doma“

ob 1/28. uri zvečer

zanimivo javno predavanje.

Prihitite k predavanju v obilnem številu!

Odbor „Slovenske kršč. soc. zveze.“

Svoji k svojim!

KONRAD SKAZA St. Ulrich Gröden Tirol.

Slovenska delavnica za vsa cerkvena dela od prečastitih gospodov duhovnikov odlikovana, se priporoča za umetno izdelovanje svetnikov, altarjev, priznic, križevih potov rezljanih (Relief) in na platno slikave, v vsakem slogu in po mogoče niski ceni. Betlehemske jaslice s 15 rezljanimi podobami in 16 živali od 50 kron više. Umetno izdelane „Ljurdске votline“ i. t. d.

Za vsako poljubno podobo pošljem originalne fotografije mojih del, za altarje originalne načrte. — Za vsako slovensko naročilo čez 100 kron dam kot spomin umetno rezljano božje razpelo zastoj.

Za cenjena naročila prosi

48 12-5

Konrad Skaza.

Blag. gosp.

Piccoli,

lekarnar

Ljubljana.

Pri neki gospej, katera je trpela dolgo časa na nervoznosti, sem vporabljal z izvrstnim uspehom Vaše železnato vino Prosim torej, pošljite mi nadaljnih šest steklenic imenovanega vina.

Dr. L. Färber

c. kr. štabni zdravnik
Raštelj, št. 19.

Gorica, 6. junija 1901.

III. 40 10-8

Slov. katoliško delavsko-društvo v Ljubljani

vabi na

javni shod

ki bode

v nedeljo 5. aprila ob 3/4 10. uri dop.

v veliki dvorani „Katol. Doma“.

Dnevni red:

1. Kaj je z delavskim zavarovanjem za starost?
2. Ven s splošno in direktno volivno pravico v ljubljanski občinski zastop!

Delavci, somišljeniki, agitirajte med svojimi prijatelji in znanci za mnogobrojno udeležbo na shodu!

Pozor!

Somišljeniki! „Slovensko katoliško delavsko društvo“ v Ljubljani bode odslej vsako prvo nedeljo v mesecu priredilo javni shod vselej ob 3/4 na 10. uro dopoldne v „Katoliškem Domu“. Skrbite z vstrajno agitacijo, za mnogobrojno udeležbo pri vsakomesečnem shodu!

Pristopajte v velikem številu k najstarejšemu našemu društvu! Članarina znaša le 20 helarjev na mesec. Novi člani sprejemajo se vsako nedeljo od 10. do 12. ure v „Katoliškem Domu“ I. nadstropje na levo in se istotam uplačuje članarina.

Vsa društvena naznanila pri našala bodeta „Slovenec“ in „Slovenski List“ ob sobotah.

Krščansko-socialni pozdrav!

Odbor

„Slovenskega katoliškega delavskega društva“.

Špecerijsko in železno blago, barve i. t. d.

6 12-2

prodaja po ceni

Franc Omersa v Kranju.

„Slovenski List“ prodaja se v Ljubljani v Brus-Štefetovi prodajalnici Pred škofijo. V Kranju se prodaja v prodajalnici gosp. Floriana. Posamezna številka stane 14 vinarjev.

Pristno čebelno-voščene sveče

4 47-8

prodaja

Janko Šink, svečar v Kranju

kg po 5 K, poštne prosto.

Vzajemno podporno društvo

v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Kongresni trg št. 19

sprejema vsak delavnik od 9.—12. ure dopoldan hranilne vloge ter jih obrestuje

4 3/4 0/0

to je: daje za 200 K 9 K 50 h na leto,
Rentni davek plača hranilnica sama.

Simon Pogačar l. r.
predsednik.

Andrej Zamejc l. r., stolni dekan,
I. podpredsednik.

Dr. V. Gregorič l. r.
II. podpredsednik.

Rajko Samsa l. r.
ravnatelj.

3 10-8